

KOVÁCS ISTVÁN

Kajtatás és kálvária

KOVÁCS ISTVÁN (1945) Salföld

Nagy Koppány Zsolt *Apufoci* címmel megjelent, öt ciklusra tagolt tárcanovella-gyűjteményét kihagyásos diáriumként olvastam. A megelevenedő följegyzések a családalapítástól a gyermekek kiskamaszkoráig tekintik át az író (és a vele egy embert teremtő) felesége életét. A családalapítás kezdetét voltaképpen a lakásvásárlással kapcsolatos keresztút startvonalá jelenti, ha egybekelésük korábban is történt. Én pedig a könyvet kinyitva mintha saját sokszor elkezdett naplómmal szembesültem volna a dátumok nélkül bejegyzett fejezeteket sorrendben olvasva: *Az ingatlan közvetítői, Az ördög ügyvédei: szerződünk vagy A szekrény színe: vásárolunk*, no és persze *Az első lakógyűlés...* és így tovább. Hogy mit változott azóta „a szerződési minta rettenetes magyarsággal összefércelt, hátborzongató szórenddel és rosszul használt központi jelekkel átszótt” szövege, nem tudom. (És már nem is akarom tudni...) Nagy Koppány Zsolt olykor hátborzongató történetei esetében mindent ellentételez a humora. Ez rám is gyógyítóan hat, mert a nevetés orvosilag igazolhatóan gyógyír. Ennek tudatában a könyv olvasása olyan patikaszerben részesített, amelynek nincsen káros mellékhatása, és amelyet nem kell kidobni a környezet megromlására. Csodálkozással tölt el, hogy az író a valóságban gyógyszereket írat fel magának, és azokat be is szedi. Legalábbis egy-némely írásából ez olvasható ki...

Persze volt idő, amikor már-már én is rákaptam az idegcsillapítóra. Húsz éve tartó vidéki létem ellenére gyakran eszembe jut, amikor a szocialista idők építési vállalkozója, Nagy úr hétlakásos budai társasházunk tetemes előlegének átvételekor, valamikor 1972-ben megnyugtatót bennünket: „Fél év múlva kész a házikó...” Aztán tudomásunkra jutott, hogy évről évre több társasházat épít egyszerre – miénk a hetedik –, s még egyik sincs befejezve. Nem rajta múlt, hogy az idő csapdájába (és kétségbe) esetten két év múlva észbe ne kapjunk, aminek következtében végül három és fél év múlva immáron meglelt házastárs emberként beköltözhettem a csaknem kész „házikóba...”

Hogy mennyit kellett rohangálnom, pontosabban kajtatnom ezért! Ennek bizarr érzékelésére legyen elég arra a műfordítóra utalnom, akit az 1945-ös rendszerváltozás után utasítottak; fordítsa le Sztálin kedvenc arisztokrata írójának, Alekszej

Nyikolajevics Tolsztojnak *Хождение по мукам* című trilógiáját. A nyelvismeretben magabiztosnak nem mondható műfordító (vagy műfordítók, mert az első kiadások négy nevet is feltüntetnek) összekeverte a *мука* (kín, gyötrelme) szót a *мукá* (gabonaliszt) jelentésével, s Alekszej Tolsztoj majdnem remekművének címe első változatban a *Kajtatás lisztért* lett volna. Az ellenőrző szerkesztő (vagy talán valamilyen társfordító) a regény tartalmából is rájöhett, hogy a kiürült boltok közötti rohangálásnál többet akart mondani az író. Így jelent meg végül a regény – több kiadásban – a mondanivalóra rímelő *Golgota* címmel.

A *Golgota* első címváltozatának keletkezéstörténetébe bebábozódott műfordítói lelemény az *Apufoci* beszámolóit olvasva nemegyszer kikíváncsodik a lárvájából: kajtatás garzonért, kajtatás könyvespolcért, kajtatás vidéki házért és egyben zöldebb levegőért, majd kajtatás óvodai férőhelyért, jó tanító néniért, gyerek előtti szülői tekintélyért és a gyerekek szentelt játékos szabad időért, szemüvegért, testi és lelki egészségért... A sok kajtatást aztán valóban kálváriajárásnak érezzük... Éreznénk, ha az író nem fűszerezné olyan nyelvi leleménytől átgogas humorral, amely rendre a lét derűsebb oldalát szemlélni ösztönöz bennünket. Olyannyira, hogy az élet – Nagy Koppány Zsolt jobb sorsra érdemes okuláréján vagy kontaktlencséjén át szemlélve – csupa derű. Olvasójaként vallom, hogy valóban az.

Az író optimista szemléletének bizonyítékaként a sok idekíváncsító idéznieval közül ízelítőül válaszunk ki egy stílusosan étvágycsillapítót, például a lakást szagokkal elárasztó *Bundáskenyér* utolsó két bekezdését: „...a bundáskenyér illata. És hát valahogy ez nem bánt. Rettegtem tőle, hogy fog, de mégsem teszi. Olyan családias, olyan emberi illat, még kicsit finom is (ha friss az olaj, akkor különösen), most, hogy megismertem, már nem is félek tőle, a gyermekkoromat idézi, és néha szinte várom, keresem – sajnos, csak ritkán sütnek a házban.

No de mielőtt elnyálazódna, pontosabban elbundáskenyér-olajozódna a hangulat és a nyafogás, elmondom, hogy olykor a szomszédos csoki gyártól idelebbenti a szél a csokiillatot (pontosabban azt a kemikáliát, amiből a csoki illatát keverik ki mindenre elszánt vegyészek és élelmiszermérnökök), és ha a kettőt összeszagozom, mint Naszreddin

Hodzsa koldusa (aki a mester tanácsára pénzcseréssel fizetett az ételillatért), készen is van a nutellásbundáskenyér-illat. Kéne még egy kis fröccslég meg némi pénzsusogás, és kész a bol-

dogság – már persze annak is csak a látszatja, ami az emberizneknek kijár. Kijut.” (Nagy Koppány Zsolt, *Apufoci*, Kárpát-medencei Tehetséggyozdó Nonprofit Kft., 2021.)

**UTA HEINECKE, Kecskegolgota (Triptichon térben), 2019, olaj, vászon, (3x) 120x90 cm;
Tehénkoponya-golgota, 2018, olaj, vászon, 200x240 cm**